

Росуллоҳнинг кулишлари ҳақида келган боб.

﴿ باب ما جاء في ضحك رسول الله ﴾

صلى الله عليه وسلم

[ўзбекча – Uzbeking – الأوزبكي]

Абу Ийсо Муҳаммад ибн Ийсо Термизий

Таржимон: Абдуллоҳ Шариф

Нашрга тайёрловчи: Шамсиддин Дарғомий

2009 - 1430

islamhouse.com

﴿ باب ما جاء في ضحك رسول الله ﴾

صلى الله عليه وسلم

« باللغة الأوزبكية »

أبو عيسى محمد بن عيسى الترمذي

ترجمة: عبد الله شريف

تحرير: شمس الدين درغامي

2009 - 1430

islamhouse.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين ولا عدوان إلا على الظالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد سيد المرسلين وإمام
المتقين وعلى آله وصحبه أجمعين

Бу “шамоили муҳаммадия”дан ўн еттинчи дарсимиз бўлиб, бунда битта бобни ўқиб ўрганамиз. Иншааллоҳ.

35- باب ما جاء في ضحك رسول الله (وفيه 9 أحاديث)

Ўттиз бешинчи боб Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васалламнинг кулишлари ҳақида бўлиб, бунда имом Термизий тўққизта ҳадис ривоят қиладилар.

226 – حدثنا احمد بن منيع ثنا عباد بن العوام أنا الحجاج وهو ابن ارطاه عن سماك بن حرب عن جابر بن
سمرة رضي الله عنه قال كان في ساقى رسول الله هموشة وكان لا يضحك إلا تبسما فكنت إذا نظرت إليه
قلت أكحل العينين وليس بأكحل

Жобир ибн Самурадан ривоят қилинади айтадиларки: Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васалламнинг болдирлари нозикроқ эди, агар кулсалар фақат табассум қилардилар, мен у зотга қараганимда, худди қошларига сурма суртгандек бўлиб туюларди, лекин у зот сурма қўймаган бўлар эдилар.

Изоҳ: Баъзи уламолар киприги қалин киши қулганда кўзи салгина юмилса сурма суртгандек бўлиб туюлиши мумкин дейдилар. Мулла Али қори айтадиларки: “Инсон қиёфаси фани билан шуғулланадиган олимлар болдирнинг салгина ингичкароқ бўлишида жуда кўп манъфаатларни зикр қилишиган”.

227 – حدثنا قتيبة بن سعيد أنا ابن لهيعة عن عبيد الله بن المغيرة عن عبد الله بن الحارث بن جزء رضي الله
عنه انه قال ما رأيت أحدا أكثر تبسما من رسول الله

Абдуллоҳ ибн ал-Ҳорис ибн Жуздан ривоят қилинишича айтадиларки: Мен Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васалламдан кўра кўпроқ табассум қиладиган кишини кўрмадим.

228 – حدثنا احمد بن خالد الخلال ثنا يحيى بن إسحاق السيلحاني ثنا ليث بن سعد عن يزيد بن أبي حبيب عن عبد الله بن الحارث رضي الله عنه قال ما كان ضحك رسول الله إلا تبسما

Абдуллоҳ ибн ал-Ҳорисдан ривоят қилинади айтадиларки: Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам фақат табассум қилган ҳолда кулардилар.

Изоҳ: Бу ҳадиснинг мазмуни Пайғамбар алайҳиссаломни кулишларини табассум қилишига чегаралаб қўймоқда, лекин Мулла Али қори айтадилар: “Яъни табассум қилиб кулишларидан мақсад аксар ҳоллардадир. Гоҳо Пайғамбар алайҳиссалом оғиз очиб орқадаги озиқ тишлари кўринадиган даражада ҳам кулган эдилар. Келгуси ҳадисларда буни баёни ўтади”.

229 – حدثنا أبو عمار الحسين بن حريث أنبتنا وكيع ثنا الأعمش عن المعرور بن سويد عن أبي ذر رضي الله عنه قال قال رسول الله إني لأعلم أول رجل يدخل الجنة وآخر رجل يخرج من النار يؤتى بالرجل يوم القيامة فيقال عرضوا عليه صغار ذنوبه ويخبأ عنه كبارها فيقال له عملت يوم كذا وكذا وهو مقر لا ينكر وهو مشفق من كبارها فيقال أعطوه مكان كل سيئة عملها حسنة فيقول إن لي ذنوبا ما أراها ههنا قال أبو ذر فلقد رأيت رسول الله ضحك حتى بدت نواجذه.

Абу Зар розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади, айтадиларки: Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам айтдиларки: Мен жаннатга биринчи кирадиган ва дўзахдан охир чиқадиган кишини биламан. Қиёмат куни бир кишини келтирилади. Сўнг, унга кичик гуноҳларини кўрсатинглар! -дейлади. Катта гуноҳларини эса беркитилиб қўйилади. Кейин эса унга фалон куни манабундай гуноҳ қилган эдинг! фалон куни эса манабу гуноҳни қилган эдинг!- дейлади. У ҳаммасига иқроор бўлиб, биронтасини ҳам инкор этишга имкони бўлмай, унга катта гуноҳларини ҳам эслатишларидан чўчиб туради. Шунда унинг ҳамма ёмон амалларини, яхши амалларга алмашланглар! -дейлади. У эса Мени бошқа гуноҳларим ҳам бор эди-ку! Мен уларни кўрмайман-а? -дейди. Абу Зар розияллоҳу анҳу айтадиларки: Мен Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васалламни кулиб, ҳатто озиқ тишлари зоҳир бўлганини ҳам кўрдим.

Изоҳ: Мулла Али қори айтадиларки: “Бутун халойиқлар ичидан жаннатга биринчи бўлиб кирадиган шахс Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам эканликларидан аҳли илмлар ўртасида ҳеч қандай ихтилоф йўқ. Бироқ бу ҳадисда биринчи кирувчи кишининг зикри келди, лекин бундан мақсад аҳли жаннатлар жаннатга кириб бўлганларидан кейин, қалбида заррача бўлса ҳам иймони бўлган, аммо гуноҳларига жазо олишига лойиқ бўлганлиги учун дўзахга тушиб, жазосини ўтаб бўлгач, уни дўзахдан чиқарилиб жаннатга, қолган шерикларидан аввал киритилган кишидир”.

Мулла Али қори айтадиларки: Ҳадисда бу шахсни катта гуноҳларимни кўрмайман дейиши кичик гуноҳларини яхши амлларга алмашлаб берилгани учун, катталарини ҳам яхши амлларга алмаштирилишини умид қилади.

230 – حدثنا احمد بن منيع ثنا معاوية بن عمرو ثنا زائدة عن بيان عن قيس بن أبي حازم عن جرير بن عبد الله رضي الله عنه قال ما حجبني رسول الله منذ أسلمت ولا رأيي إلا ضحك

Жарир ибн Абдуллоҳдан ривоят қилинади айтадиларки: Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам мени исломга кирганимдан бери, ҳузурларига киришдан манъ қилмаганлар. Ва қачоники Менга йўлиқсалар, кулган ҳолда бўлардилар.

231 – حدثنا احمد بن منيع ثنا معاوية بن عمرو ثنا زائدة عن إسماعيل بن أبي خالد عن قيس بن جرير قال ما حجبني رسول الله ولا رأيي منذ أسلمت إلا تبسم.

Бу ҳадис ҳам аввалги ҳадиснинг айнан ўзи бўлиб, фарқи шундаки: Бу ҳадисда табассум қилардилар. -деб келган.

232 – حدثنا هناد بن السري ثنا أبو معاوية عن الأعمش عن إبراهيم عن عبيدة السلماني عن عبد الله بن مسعود رضي الله عنه قال قال رسول الله إني لأعرف آخر أهل النار خروجاً رجل يخرج منها زحفا فيقال له انطلق فادخل الجنة قال فيذهب ليدخل الجنة فيجد الناس قد اخذوا المنازل فيرجع فيقول يا رب قد أخذ الناس المنازل فيقال له أتذكر الزمان الذي كنت فيه فيقول نعم قال فيقال له تمن قال فيتمنى فيقال له فإن لك الذي تمنيت وعشرة أضعاف الدنيا قال فيقول أتسخر مني وأنت الملك قال فلقدرأيت رسول الله ضحك حتى بدت نواجذه

Абдуллоҳ ибн Масъуддан ривоят қилинади айтадиларки: Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам айтдиларки: Мен дўзахдан охир чиқадиган кишини биламан. У дўзахдан эмаклаб чиқади, сўнг унга бор! Жаннатга кир! –дейлади. У дарҳол жаннатга қараб йўл олиб, кириб, қараса жаннат аҳллари ўз ўринларини олиб бўлишган бўлади. Шунда у қайтиб келиб эй! роббим одамлар ўз ўринларини эгаллаб бўлишибди-ку! -дейди. Унга айтиладики: Ўтган даврингни эслайсанми? У ҳа! Албатта -дейди. Шунда унга тилагингни сўра! -дейлади. У тилагини айтади. Сенга тилагинг ва дунёнинг ўн баробарича неъмат бор дейлади. У эй! оламлар подшоси, сен мени мазах қиляпсанми? -дейди. Ровий айтадиларки: Мен Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васалламни кулиб, ҳатто озиқ тишлари зоҳир бўлганини ҳам кўрдим.

Изоҳ: Мулла Али қори айтадиларки: “У киши жаннатда одамлар ўринларини олиб бўлишибди –дейишига сабаб уларни аллақачон жойлашиб бўлганларини кўриб, у учун ўрин қолмаган бўлса керак. –деб ўйлайди. Шунинг учун Оллоҳ таолодан фазли карамини сўрагандек бўлади. Шунда Оллоҳ таоло ўтган замонинг эслай оласанми? –деб, Охират ҳаётини дунё ҳаётига ўхшатмаслигига ишора қилади, чунки дунёда ўринлар тўлган жойда бошқалар учун киришига имкон қолмайди, аммо охиратда эса ундай эмас. Шунинг учун унга ҳоҳлаганинча гўзал мақомлар, кенг-кенг боғу розларни тилагин! –деб, марҳамат қилади. Тилакларига эришгандан кейин ҳам, унга шу тилакларини ўн баробарини инъом этади. Шунда бу банда қалби гоаят хурсандчиликка тўлиб, ўзини кўярга жой топа олмаган кишидек, мени мазах қиляяпсанми? эй! Раббим. -деб юборади”.

233 – حدثنا قتيبة بن سعيد أنبنا أبو الأحوص عن أبي إسحاق عن علي بن ربيعة قال شهدت عليا رضي الله عنه أتى بدابة ليركبها فلما وضع رجله في الركاب قال بسم الله فلما استوى على ظهرها قال الحمد لله ثم قال سبحان الذي سخر لنا هذا وما كنا له مقرنين وإنا إلى ربنا لمنقلبون الزخرف ثم قال الحمد لله ثلاثا والله أكبر ثلاثا سبحانك إني ظلمت نفسي فاغفر لي فإنه لا يغفر الذنوب إلا أنت ثم ضحك فقلت له من أي شيء ضحكت يا أمير المؤمنين قال رأيت رسول الله صنع كما صنعت ثم ضحك فقلت من أي شيء ضحكت يا رسول الله قال إن ربك ليعجب من عبده إذا قال رب اغفر لي ذنوبي يعلم أنه لا يغفر الذنوب أحد غيره

Али ибн Робиадан ривоят қилинади айтадиларки: Али розияллоҳу анҳуни кўрдим, у зотга минишлари учун маркаб келтирилди. У зот оёқларини тизгинга қўйган чоғларида бисмиллаҳ. -дедилар. Эгарга ўлтирганларида эса алҳамдулиллаҳ. -дедилар, сўнг “зухруф” сурасидаги маркабга минилганда ўқиладиган ушбу дуони ўқидилар.

سبحان الذي سخر لنا هذا وما كنا له مقرنين وإنا إلى ربنا لمنقلبون (الزخرف) 13

«Бизларга бу (кема ёки от-улов)ни бўйсундириб қўйган зот (яъни Оллоҳ барча айбунуқсондан) покдир. Бизлар ўзимиз бунга қодир эмас эдик. Шак-шубҳасиз бизлар (барчамиз) «Парвардигоримизга қайтгувчидиримиз».

Кейин эса ўттиз уч мартадан ҳамд ва такбирлар айтиб, сўнг эй! Раббим сенга тасбиҳлар бўлсинки! мен ўзимга жабр қилгувчи бўлдим, ўзинг мени мағфират қилгил, гуноҳларни фақатгина ўзинг кечирурсан!-деб, Али розияллоҳу анҳу кулиб қўйдилар. Мен нима учун кулаяпсиз? Амирул мўъминин. –дедим. У зот айтдиларки: Пайғамбар алайҳиссалом ҳам шу ерга етганларида кулган эдилар, мен ҳам сенга ўхшаб сабабини сўраб ё! Росулulloҳ саллалллоҳу алайҳи васаллам нима? учун кулдингиз! –деган эдим. У зот айтдиларки: Агар банда эй! раббим

гуноҳларимни афв этгил! Гуноҳларни сендан бошқа биров мағфират қилмас.- деса Оллоҳ таоло бу бандадан шод бўлади.

Изоҳ: *Ибн Ҳажар раҳимаҳуллоҳ бу ҳадиснинг шарҳида шундай марҳамат қиладилар: “Ҳамд айтиши манабундай махлуқни минини неъматини учундир. Тасбеҳ айтиши эса бундай улкан неъматга бизни мушарраф қилган зот Оллоҳ шериксиз ягона эканлигини эътироф этиши учундир. Чунки бу маркабларни Оллоҳ таоло бизларга ўзи бўйинсундириб қўймаганда эди, бизлар бу махлуқларни бўйинсундиришига ҳаргиз қодир бўлмас эдик”. Шунини ҳам айтиб ўтиши лозимки бизларнинг замонамизда транспорт воситалари анчагина ривожланиб, одамлар туя, от, эшакларда эмас, балки замонавий турли-туман машиналарни ҳайдаб, улкан самалётларда парвоз қиляптилар. Агар Оллоҳ таоло бундай фан-техникани ихтиро қилиши учун бандаларига ақл-заковатни бермаганда эди, улар асло бундай маркабларга эришмаган бўлар эдилар. Аммо ҳадиснинг охиридаги кулишларининг сабаби келсак, албатта Пайгамбар саллаллоҳу алайҳи васаллам дин равнақи учун хурсанд бўлиб кулар эдилар. Бу ўринда ҳам дўзахдан чиқиб жаннатга киришига мушарраф бўлган банданинг ҳолига хурсанд бўлиб кулган эдилар. Чунки бандаларига меҳрибон бўлган зот Оллоҳ таолонинг ўзи ҳам шод бўлган эди.*

234 – حدثنا محمد بن بشار أنبىنا محمد بن عبد الله الأنصاري حدثنا عبد الله بن عون عن محمد بن محمد بن الأسود عن عامر بن سعد قال قال سعد لقد رأيت رسول الله ضحك يوم الخندق حتى بدت نواجذه قال قلت كيف كان ضحكه قال كان رجل معه ترس وكان سعد راميا وكان الرجل يقول كذا وكذا بالترس يغطي جبهته فترع له سعد بسهم فلما رفع رأسه رماه فلم يخطئ هذه منه يعني جبهته و انقلب الرجل وشال برجله فضحك رسول الله حتى بدت نواجذه قال قلت من أي شيء ضحك قال من فعله بالرجل

Омир ибн Саъддан ривоят қилинади айтадиларки: Саъд розиллоҳу анҳу айтдиларки: Мен Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васалламни хандақ жангида кулиб ҳатто озиқ тишлари зоҳир бўлганини кўрдим. Ровий айтадиларки: Шунда мен қандай? бўлган эди кулишлари. -дедим. У зот айтдиларки: Бир қалқонли киши, қалқони билан юзини тўсиб, фалон-фалон сўзларни гапиради. Саъд моҳир мерган эдилар. Бир ўқни таёрлаб турдилар. Бир вақт ҳалиги одам бошини қалқондан чиқарган эди, Саъд бир ўқ ўздилар, ўқ унинг пешонасига тегиб, орқачалаб йиқилиб тушди-да, икки оёғи ҳам кўтарилиб аврати очилиб қолди. Шунда Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам чунонам кулдиларки, ҳатто озиқ тишларигача кўриниб кетди. Ровийлардан бири айтадиларки: Мен нима? учун кулдилар! -дедим. Омир ҳалиги одамга берилган таъзирдан-да!-дедилар.

Изоҳ: *Албатта Пайгамбар алайҳиссалом саҳобалар билан учрашганда очиқ чехрада бўлиб, дунё подшоларининг жафокаш, бадфеъл-сифатларидан жуда йироқда эдилар. Шунинг учун ёру дўстларга табассум билан илтифот қилардилар. Хусусан дин нусрати учун қилинган ишларни шоҳиди бўлганларида, ёки осийлик қилиб қўйган мусулмонларни қилган тавба-тазаррулари қабул қилинганлигини хабари етганда, ёки гайридинларнинг*

исломга кирганликларини эшитсалар, бениҳоят хурсанд бўлиб кетардилар. Бу олийжаноб хулқларини билган саҳобалар Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васалламнинг қалбларига шодлик киритишига жуда ошиқар эдилар. Бир куни Абу Бакр розияллоҳу анҳу, араб қабилаларидан бири исломга кириб, музилмон бўлганликларини Пайгамбар алайҳиссаломга хабарини бергани келишиганда, у зот қабила бошидан бу хурсандчиликни Пайгамбар алайҳиссаломга етказиши учун ижозат сўраб оладилар. Ибн Қойм раҳимаҳуллоҳ “Зодул маъод” деб номланмиш китобларида хурсандчилик хабарини етказиши учун шоимоқлик мустаҳаб яъни аъло даражадаги суннатдир, бунинг зидди бўлган хафагарчиликни етказишига шоиши эса номаъқул ишдир. –дейдилар. Дарсимиз охирида Оллоҳ таолодан Пайгамбар саллаллоҳу алайҳи васалламнинг суннатларига эргашиб, бир-бирларимизга табассум қиладиган ва ноўрин беҳуда нарсаларга эмас, балки ислом зафари учун қувонадиган ва биродарларимиз қалбларига оро киритадиган хуш хабарларни етказишига ошиқадиган бўлишимизни сўраб қоламиз!

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين.